

Fylgiskjal 1

Sambýlið Eiðisgarður í Vági, 4. apríl 2022

Sambýlið Eiðisgarður í Vági varð tikið í nýtslu í 2011 og hevur tann fyrimun, fram um onnur sambýlir, at tað er bygt til endamálið. Sambýlið er ein vardur bústovnur, har 10 fólk búa í hvør síni íbúð, men við felagshølum, sum fær sambýlið at virka sum eina eind. Skipanin við sjálvstøðugari íbúð og atgongd til felagshøli til bæði mat, ítriv og felagsskap tykist vera ein vælvirkandi skipan, sum bæði búfólk og starvsfólk eru glað fyri.

Bygningurin, har felagshølini eru, tørvar ábøtur m.a. tí brot er á nøkrum av vindeygnum. Almannaverkið hevur greitt frá, at í 2016 staðfesti Landsverk fleiri brek og manglar við hesum bygningi, og at ósemja millum Landsverk og arbeiðstakaran er orsök til, at skaðarnir ikki eru umvældir. Eg heitti á Almannaverkið um at kannað móguleikarnar fyri í hvussu so er at fáa gjørt ábøtur á rútarnar, og hevur Almannaverkið fráboðað, at nú er ein loysn funnin, so Landsverk í næstum fer undir at fremja bráðfeingis ábøtur á bygningin m.a. at skifta brostnar og brotnar rútur. Seinni er ætlanin at gera aðrar bygningarábøtur. Væntast kann tí, at í næstum verða neyðugu ábøturnar framdar.

Almannamálaráðið hevur kunnað meg um, at gamla kunngerðin um skipan av sambýlum frá 2005 verður sett úr gildi. Hetta ger seg eisini galdandi í mun til reglurnar um upptøku og upptøkunevnd. Eg havi í hesum sambandi gjørt vart við, at eg haldi, at tað samstundis er av týðningi, at Almannamálaráðið er tilvitað um at skipa nýggjar reglur um, hvussu upptøka til sambýlir skal skipast framyvir, og hvussu nýggj og verandi búfólk verða kunnaði um hvønn annan, so atlit m.a. verða tikin til § 19 a í Breksáttmálanum og eisini til rættindini hjá einstaka persóninum til vernd av persónligum upplýsingum.

Eg havi biðið Almannaverkið um at fáa formligu viðurskiptini viðvíkjandi faldaranum um sambýlið og virkisætlaninar í rættlag, og hevur Almannaverkið fráboðað, at faldarin í næstum verður dagfördur og dagfestur, eins og virkisætlanirnar eisini verða endurskoðaðar og dagfestar, so tær lúka krøvini í § 33 stk. 3 í Almannelógini. Eg havi í hesum sambandi mælt Almannaverkinum til at vera meira tilvitað um, at virkisætlanirnar eiga verða nýttar aktivt í arbeiðinum við at menna og stuðla tí einstaka búfólkinum.

Tey 10 búfólkini eru í aldrinum 49 til 74 ár, harav 5 eru yvir 67 ár. Við innflytan skulu búfólkini vera millum 18 og 66 ár, men kann búfólk, ið gerst fólkapensjonist, verða búgvandi á sambýlinum, so leingi viðkomandi ynskir tað, um endamálið við varda bústaðnum framhaldandi verður rokkið. Sambært § 46 stk. 2 í almannalógini er endamálið við vardum bústaði / sambýlum at veita persóni eitt heim, har viðkomandi kann liva eitt sjálvstøðugt, innihaldsrikt og virkið lív.

Tey búfólk, ið eg hitti á vitjanini, sýntust vælnøgd við sambýlið. Men stóri aldursmunurin á búfólkunum, og tað at nógv av búfólkunum nú eru yvir 67 ár, ávirkar, sambært leiðslu og starvsfólkum, hvussu gerandisdagurin á sambýlinum skal skipast, tí atlit skulu takast at tí einstaka, óansæð aldur. Tað kann tí verða trupult at hava mennandi felgstiltøk og ítrív fyri øll. Eisini broytist arbeiðið meira og meira frá, í høvuðsheitinum at verða mennandi námsfrøðiligt arbeiði til, at størri og størri partur verður heilsu- og røktarbeiði. Sambært starvsfólkunum er trupult at fáa røktarheimspláss, tá ein frammanundan býr á sambýli. Eg havi víst Almannamálaráðnum á hesa støðu. Eg havi fingið sum svar, at hetta er eitt øki, sum er umskarað millum land og kommunu, og at ætlanin er at greina hetta økið nærri, so tað gerst greitt um arbeiðast skal við eini skipan, har eldri við sálarsjúku, sum búgva á sambýlum hjá Almannaverkinum, skulu fáa røktarheimspláss á jøvnum føti við aðrar eldri borgarar í avvarðandi kommunu ella um byggjast skulu búeindir til endamálið.

Í sambandi við at eitt búfólk ynskir at fáa búpláss nærri at síni familju, havi eg mælt Almannaverkinum til at arbeiða fyri, at finna viðkomandi hóskandi bútilboð nærri familjuni. Almannaverkið sigur seg taka atlit at hesi støðu og at tey arbeiða við at finna annað hóskandi búpláss, men at trupulleikin er langir bíðilistar og fá búpláss. Í samband við tillutan av búplássi skal Almannaverkið harumframt taka atlit at, at talan er um hóskandi búpláss, samlaðu búfólkasamansetingina á sambýlinum og hvar í landinum sambýli er. Eg taki til eftirtekar, at í nøkrum førum kann fjarstøðan millum búpláss og familju tí gerst heldur stór. Eg skal tó gera vart við, at um fjarstøðan millum sambýli og familjuna ber við sær, at sambandi millum eitt búfólk og familjuna ikki letur seg gera, so haldi eg at tilboðið ikki kann metast at vera nøktandi.

Eg haldi, at spurningurin um at búfólkini á sambýlunum gerast eldri, eru viðurskifti, sum bæði tað einstaka sambýlið og Almannaverkið / Almannamálaráðið generelt, men eisini ítøkiliga, eiga at leggja størri dent á, so arbeitt verður longu nú fyri at finna hóskandi loysn fyri tann einstaka. Við bara at bíða kann sambýlið koma í eina støðu, har heilsu- og røktartænastan veksur so mikið nógv, at tað gongur út yvir ta tænastuna, sum sambýlið kann veita til restina av búfólkunum, og kann hetta eisini koma at verða avgerðandi fyri, hvørja fakligheit starvsfólkahópurin skal hava framyvir. Spurningurin gerst eisini, nær tænastan, sum veitt verður á sambýlinum, ikki longur samsvarar við endamálið við sambýlinum.

Búfólk, sum eru 67 ár, hava møguleika at søkja um lækking av húsaleiguni. Eg havi spurt Almannaeverkið, um búfólkini eru kunnaði um henda møguleika. Almannaeverkið hevur svarað, at tað eru tey ikki, men at tey eru í ferð við at gera mannagongd fyri hesum. Eg havi hesum viðvíkjandi víst á, at reglurnar um, at húsaleiga kann setast niður, tá persónur gerst fólkapensjonistur, kom í gildi 1. januar 2021, og at eg haldi, at tað ikki er nøktandi, at Almannaeverkið enn ikki hevur gjørt mannagongd fyri hesi skipan og vegleitt búfólkini um henda møguleika.

Viðvíkjandi handfaring av burturbeiningini av heilivági havi eg mælt Almannaeverkinum til at nágreina sínar fyrisitingarligu mannagongdir. Hetta fyri skapa eina tryggari mannagongd, sum eisini verður skjalfest á nøktandi hátt.

Hanna Vang
Løgtingsins umboðsmaður